

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.III.21.184/2019/11.

A tanács tagjai: Dr. Döme Attila a tanács elnöke

Dr. Parlagi Mátyás előadó bíró

Dr. Kiss Gabriella bíró

A felperes: felperes neve

(felperes címe)

A felperes képviselője:

Ügyvédi Iroda

(ügyvédi iroda címe,

ügyintéző: dr. Kardos Péter ügyvéd)

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője:

Ügyvédi Iroda

(ügyvédi iroda,

ügyintéző: dr. Detvay Lúcia ügyvéd)

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.074/2019/5/II.

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Fővárosi Törvényszék 71.P.21.113/2018/15.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.270.000 (egymillió-kétszázhetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes és jogelődei (a továbbiakban együtt: felperes) szerencsejáték szervező tevékenységet folytattak, I. és II. kategóriába tartozó játéktermekben a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) szerinti pénznyerő automatákat üzemeltettek.

[2] Az államháztartás stabilitását elősegítő egyes adótörvények módosításáról szóló 2011. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Módtv1.) 2011. november 1-jén hatályba lépett rendelkezései közül a 27. § úgy módosította az Szjtv.-t, hogy ötszörösére emelte a pénznyerő automaták játék helyenként fizetendő tételes játékadóját, valamint százalékos mértékű játékadó befizetését is előírta. A Módtv1. 30. §-a szerint a pénznyerő automata üzemeltetésére 2011. november 1-je előtt indult eljárásban kiadott engedélyek az abban foglalt időtartamban, de legfeljebb 2012. december 31-ig érvényesek. A Módtv1. 24. §-a alapján ezt követően játékteremben kizárólag szerver alapú pénznyerő automata volt üzemeltethető.

[3] A felperes megszüntette azon játékhelyeinek üzemeltetését, amelyek nem voltak képesek kitermelni a megemelt adót, így azok száma 2012. október 10-ére 16 játékhelyre csökkent. A felperes 2012-ben felkészült a szerver alapú pénznyerő automaták beszerzésére és üzemeltetésére.

[4] A kihirdetését követő napon, 2012. október 10-én hatályba lépett, a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló 2012. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Módtv2.) 5. §-a megtiltotta a pénznyerő automaták játékkaszinón kívüli üzemeltetését. A Módtv2. 8. §-a alapján a pénznyerő automata üzemeltetésére jogosító engedélyek a Módtv2. hatálybalépését követő napon hatályukat veszítik, az engedélyeket le kell adni az állami adóhatóságnak. A Módtv2. 10. §-a hatályon kívül helyezte az Szjtv.-nek a hagyományos és a szerver alapú pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozó szabályait.

[5] A felperes a Módtv2. hatálybalépését követően szerver alapú pénznyerő automatát nem állíthatott üzembe, a pénznyerő automaták üzemeltetését megszüntette.

[6] Az Alkotmánybíróság a 26/2013. (X. 4.) AB határozatában (a továbbiakban: AB határozat) vizsgálta, de nem állapította meg a Módtv2. alaptörvény-ellenességét. Az AB határozat indokolásának [168] bekezdésében az Alkotmánybíróság megjegyezte, hogy „a jelen ügyben a kártalanítás biztosítása a jogállamiságból eredő elvárás, amelynek a jogalkotó a nemzetbiztonsági kockázattal kapcsolatos eljárás lezárása után eleget tehet”.

A kereset és az alperes védekezése

[7] A felperes 206.418.000 forint, valamint 512.806.000 forint és járulékaik megfizetésére kérte kötelezni az alperest elsődlegesen az Európai Uniónak a tagállamok által jogalkotással okozott károkért való felelősségre vonatkozó szabályozása, másodlagosan a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 339. §-a és a 349. §-a, harmadlagosan az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) első kiegészítő jegyzőkönyv (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke megsértése alapján.

[8] Az uniós jog alkalmazása körében az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EuB) C-98/14. számú Berlington Hungary Kft. és társai kontra Magyar Állam ügyben hozott ítéletre (a továbbiakban: Berlington-ítélet) figyelemmel elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a fordított diszkrimináció tilalma miatt az uniós jog alkalmazásához elégséges a potenciális határon átnyúló tényállási elem. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy a jelen ügy tényállásában van határon átnyúló tényállási elem, mivel a felperes játékkermeiben nem Magyarországon honos tagállami állampolgárok is játszottak. Ennek bizonyítására a keresetlevélhez csatolta a felperes által üzemeltetett játékkermekben dolgozó teremfelügyelők írásbeli nyilatkozatát arról, hogy ott gyakori vendégek voltak román, illetve német nemzetiségű állampolgárok. Arra is hivatkozott, hogy az adatvédelmi szabályok miatt a felperes nem gyűjtött és nem is gyűjthetett adatokat a játékosokról, de belátható, hogy az uniós határhoz közeli játékkermekben, ahol jelentős a vendégmunkások száma, bizonyossággal állítható, hogy nem magyarországi honosságú tagállami állampolgárok is megfordultak, ezért megvalósult a határon átnyúló tényállási elem.

[9] Indokolása szerint az alperes adóemelése miatt 206.000.418 forint kára keletkezett, míg a felperesi tevékenység jogszabályi tilalma miatt a felperes kára 512.806.000 forint elmaradt haszon, az üzleti tevékenység valós piaci értéke, vagyis a megtermelt jövőbeni jövedelem jelenértéke alapján.

[10] Az alperes kérte a kereset elutasítását.

[11] Indokolása szerint a jogalkotásért az állam immunitása miatt főszabály szerint nem visel polgári jogi kártérítési felelősséget. Az uniós jogrend uniós kapcsolóelem hiánya miatt nem alkalmazható, a felperes a csatolt okiratokkal nem bizonyította a határon átnyúló elemet.

Az elsőfokú rész- és közbenső ítélet, valamint a másodfokú ítélet

[12] Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes felelősséggel tartozik a felperesnek a 2011. október 31-én üzemeltetett pénznyerő automaták üzemeltetése megszűnéséhez kapcsolódó elmaradt haszonból eredő kára megtérítéséért, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[13] Indokolása szerint a támadott szabályozás nem diszkriminatív. Alaptalannak ítélte az alperesnek az uniós alanyi jog sérelme bizonyítottsága hiányára vonatkozó álláspontját. Az alperes jogalkotási tevékenysége során korábban nem írta elő a játékosok nyilvántartásba vételét, ezért nem lehet bizonyítani a játékosok személyi körét. Az alperes mulasztásából eredő bizonyítatlanság következménye nem hárítható át a felperesre.

[14] A kereset jogalapja körében a nemzeti jogalkotással okozott kár megtérítéséért való felelősség feltételeit tartalmazó, az EuB C-46/93. és C-48/93. számú, Brasserie du pêcheur SA és Bundesrepublik Deutschland, valamint The Queen és Secretary of State for Transport Factortame Ltd. és társai egyesített ügyben hozott ítéletében (a továbbiakban: Brasserie-ítélet) megfogalmazott ún. Brasserie-teszt kritériumait vizsgálta.

[15] Az elsőfokú bíróság a felperesnek az adóemelés vonatkozásában előterjesztett keresetét elutasította. Álláspontja szerint az alperestől nem vonható el az adóemelés joga, az erre alapított kártérítés megállapítására a polgári perben eljáró bíróság nem rendelkezik hatáskörrel, így az érdemben nem vizsgálható.

[16] Indokolása szerint az alperes ugyanakkor kárt okozott a felperesnek a pénznyerő automaták játéktermekben való betiltásával. A felperes a tiltást megelőzően pénznyerő automatákat üzemeltetett, és szándékában állt a szerver alapú rendszerre történő áttérés. Nem minősül szokásos vállalkozói kockázatnak egy tevékenység betiltása oly módon, hogy a korábbi törvénymódosítások alapján az iparág résztvevői alappal bízhattak a szerver alapú üzemeltetés hosszú távú lehetőségében, így a tiltással az alperes megsértette a

bizalomvédelem elvét. Az uniós alanyi jog korlátozása mint jogsértés fennáll, annak jelentős súlya sem vitatható, mert a felperes az alperesi jogalkotás következtében egyetlen bevételi forrását azonnali hatállyal elvesztette. A Berlington-ítélet alapján a jogalkotó köteles megfelelő időtartamú átmeneti időszakot vagy észszerű kompenzációs rendszert biztosítani, ennek hiányában az uniós alanyi jogot sértő jogalkotás súlyos jogsértésnek minősül.

[17] A kimentés lehetőségét a Berlington-ítélet szempontjai alapján vizsgálva kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság csak a norma alaptörvény-ellenességét vizsgálhatta, az AB határozat nem szolgálhat kiindulási alapként az egyedi kártérítési igény elbírálására, mert a polgári bíróság független az Alkotmánybíróságtól is. A Berlington-ítélet alapján a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozását a nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia, amely polgári bíróságot jelent és nem az Alkotmánybíróságot. A Módtv2. rendelkezései nem felelnek meg az arányosság és alkalmasság feltételeinek, és nem igazolhatóak az alperes által hivatkozott társadalomvédelmi célok sem. Az átmeneti időszak biztosításának hiánya, valamint a kártalanítás nélküli jogalkotás megsértette a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvét is. A pénznyerő automaták betiltásával a felperes üzleti tevékenységének értéke megszűnt, ezért az alperes köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. A kár összege a 2011. október 31-től meglévő pénznyerő automaták alapján határozandó meg, annak figyelembevételével, hogy azok meddig rendelkeztek érvényes hatósági engedéllyel.

[18] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését megváltoztatta, és a keresetet teljesen elutasította.

[19] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a tényállást – a 2012. október 10-én üzemeltetett játékhelyek számával történő kiegészítés mellett – helyesen állapította meg, de a fellebbezéssel érintett ítéleti rendelkezéssel és annak jogi indokaival nem értett egyet.

[20] A felperes által érvényesített jogokra figyelemmel kiemelte, hogy az állami kárfelelősség alapja csak a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti általános deliktális felelősségi alakzat lehet, mert bár a jogalkotás közhatalom gyakorlását jelenti, de az állam a jogalkotás során nem közigazgatási jogkörben jár el. Az Egyezmény nem alapoz meg önálló kártérítési jogcímet, így nemzeti bíróság előtt arra nem lehet eredménnyel hivatkozni, figyelemmel a 41. cikk rendelkezésére.

[21] A másodfokú bíróság a Ptk. 7. § (1) bekezdése, az állam önálló jogalanyiságát bevezető törvény Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 28. cikkére figyelemmel értékelendő miniszteri indokolása, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:548. §-ához fűzött indokolás alapján arra a következtetésre jutott, hogy az államot a jogalkotással okozott károkért való felelősség kapcsán nem illeti meg immunitás, e felelősségre a polgári jogi kártérítési felelősség szabályai alkalmazandóak. Az állami immunitás elvének meghaladottsága az uniós tagságból is következik a Brasserie-ítéletben kifejtett szempontok miatt. A kártérítési felelősség szabálya a magyar jogban a károsult honosságától függetlenül egységes, így a diszkrimináció tilalmába ütközne, ha kizárható lenne a magyar jogalkotásért való felelősség.

[22] A másodfokú bíróság nem értett egyet azzal a megközelítéssel, hogy létezne önálló uniós jogi és magyar jogi kártérítési felelősség, valamint azzal az állásponttal sem, hogy az uniós jog és a magyar jog egymástól elkülönülő rendszert képeznének. Az uniós jog sui generis jogrendszer, de a magyar jogrendszer szerves része az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdése alapján, amelyen belül elsőbbséget élvez, amit Magyarország a csatlakozással magára nézve kötelezőnek fogadott el. Ebből következően minden magyar jogszabályt az uniós joggal összhangban, annak elsőbbségéből kiindulva, az EuB ítéleteiben foglalt értelmezést követve kell értelmezni és alkalmazni. A Brasserie-ítélet alapján nincs közösségi jogi kártérítési felelősségi alakzat, az EuB a tagállamok deliktuális felelősségi alakzatait vette alapul a jogalkotással okozott károkért való felelősség alapjaként. Mindezek alapján a másodfokú bíróság az alperes felelősségét a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján, a Brasserie-ítéletben kifejtett értelmezés szempontjait alkalmazva vizsgálta.

[23] A fentiekből következően a jogalkotást akkor tekintette jogellenesnek, ha a létrehozott jogszabály tartalma az Alaptörvényt vagy az uniós jogot sérti. Álláspontja szerint a felróhatóság körében a jogsértés súlyosságát és a kimentési okok fennállását kell vizsgálni. A jogalkotás jogellenességéből az következik, hogy az alperes egyáltalán nem alkothatott volna ilyen jogszabályt, ezért nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a felperes vonatkozásában megállapítható-e a szolgáltatásnyújtás szabadságához fűződő jog sérelme. Az ilyen tartalmú jogszabály alkotása jogellenes, annak oka közömbös a kártérítés iránti igény elbírálása során. A jogellenesség nem lehet relatív, azaz nem függhet attól, hogy a károsult belföldi vagy külföldi illetőségű, hiszen fordított diszkriminációt eredményezne, ha a belföldi személyeket azért záránánk el a kártérítés érvényesítésétől, mert a jogszabály jogellenességét nem az ő személyes alanyi joguk sérelme alapozta meg.

[24] Az EuB C-268/15. számú, *Fernand Ullens de Schooten* ügyben hozott ítéletével kapcsolatban rögzítette, annak második feltétele nem áll fenn, mert van kapcsolat a per tárgya és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 56. § cikke között, hiszen a felperes hátrányát az a jogszabály okozta, amely az EuB ítélete szerint sértette ezt a cikket.

[25] Az uniós jog megsértése körében a *Berlington*-ítéletben foglaltakból indult ki. Az AB határozat az uniós jog elsőbbségére tekintettel, az uniós joggal való összeegyeztethetőségre és mindazon további szempontokra is kiterjedően vizsgálta a Módtv2.-t, amelyeket a *Berlington*-ítélet a nemzeti bíróság számára vizsgálati szempontként előírt. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 39. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság határozata a döntés releváns indokaira is kiterjedően kötelező a rendes bíróságok számára. A rendes bíróság a jogszabályokat értelmezheti, de nem jogosult az alaptörvény-ellenesség vizsgálatára, és az Alkotmánybíróság határozatának felülbírálatára. Tévesnek ítélte ezért az elsőfokú bíróság ezzel ellentétes álláspontját, valamint azt, hogy erre figyelemmel érdemben vizsgálta a Módtv2. kapcsán a jogalkotás célját, a közérdek fennállását, illetve a szabályozás arányosságát és célszerűségét. Az AB határozatban az Alkotmánybíróság az indítványokat elutasította, mert a korlátozás kellően igazolt közérdeken alapult, a felkészülési idő rövideége nem sérti a jogállamiság elvét, valamint kizárta a tulajdonhoz való alapjog sérelmét is. Az Alkotmánybíróság a közérdek fennállását az EuB C-6/01. számú *Anomar*-ügyben hozott ítélete (a továbbiakban: *Anomar*-ítélet) alapján is vizsgálta. Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy a kártalanítás biztosítása a jogállamiságból eredő elvárás, amelynek a jogalkotó a jövőben eleget tehet; egyúttal a kártalanításhoz való jog terjedelmének vizsgálata körében kifejtette, hogy kártérítés csak a működési engedélyek

lerövidítése miatt bekövetkezett károkért jár, figyelembe véve azt is, hogy a pénznyerő automaták érvényességi ideje legfeljebb 5 év lehet. A másodfokú bíróság tényként rögzítette, hogy a kártalanításról nem született jogszabály, annak ellenére, hogy az Alkotmánybíróság erre felhívta a figyelmet. Ezt a többlettényállást olyan jogalkotási diszfunkciónak értékelte, amely a jogalkotói magatartást polgári jogi értelemben is jogellenessé teszi, ezért a felperes erre a mulasztásra hivatkozhat kára megtérítése érdekében. Ez a jogsértés kellően súlyos a Brasserie-teszt alapján, mert alapvető jogállami elvek sérelmét okozta, miközben erre az Alkotmánybíróság is felhívta a figyelmet.

[26] A fentiek ellenére a keresetet alaptalannak ítélte, rámutatva, hogy a közbenső ítéleti rendelkezés és a kereset tartalma eltérő. A felperes az üzleti tevékenysége valós piaci értékét, a tervezett jövőbeli jövedelem-termelő képesség, illetve a befektetett tőke megtérülési lehetőségei alapján számított érték megtérítését kérte, amely nem azonosítható az elsőfokú bíróság által rögzített elmaradt haszonnal, így az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseten. A pénznyerő automaták betiltása ténylegesen 80 nappal rövidítette le a működési engedélyek érvényességét, mert azok 2012. december 31-én egyébként is lejártak volna. A felperes így elmaradt haszon címén az adóemelés után megmaradt 16 játékhelyen legfeljebb 80 napon át elérhető nyereség elmaradásából eredő kárát érvényesíthette volna. Az ezt követő időszakra vonatkozóan hivatkozott a Kúria Pfv.IV.20.211/2017/13. számú határozatának indokolására, amely szerint a szerver alapú üzemeltetéshez szükséges engedély megszerzése olyan jövőbeli, bizonytalan kimenetelű várakozás, amelyre nem lehet kárigényt alapítani, mivel az új engedélyeztetési eljárás magában foglalja az engedély megtagadásának lehetőségét is. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a 2013. január 1. utáni időszakra várt haszon elmaradása és a tevékenység tiltása között nem állapítható meg a közvetlen okozati összefüggés.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[27] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet megváltoztatását, és új közbenső ítélet hozatalával az alperes teljes kártérítési felelőssége fennállásának megállapítását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti az uniós jog elsődlegességét, a Berlington-ítéletben írtakat, az EuB C-6/90. és C-9/90. számú Francovich és Bonifaci egyesített ügyekben meghozott ítéletében (a továbbiakban: Francovich-ítélet) kialakított uniós felelősségi jogalapot, a Ptk. 339. §-át, a 349. §-át és a 355. § (4) bekezdését, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdését és a 206. §-át, valamint a Jegyzőkönyv 1. cikkét.

[28] Indokolása szerint a jogerős ítélet a bizonyítékokat tévesen értékelte, azokból téves következtetést vont le, ezért a tényállást sem helyesen állapította meg, valamint nem tért ki a keresetben és a fellebbezési ellenkérelemben felhozott jogcímek nagyobb részére.

[29] Az AB határozattal kapcsolatban előadta, hogy a közösségi jog elsőbbséget élvez a tagállami joggal szemben. Ismertette a 2015. június 11-én meghozott Berlington-ítélet alapján a nemzeti bíróság által vizsgálendő körülményeket, valamint a 2013. október 4-én meghozott AB határozat megállapításait. A peres ügyben eljáró bíróságok számára mind a Berlington-

ítélet, mind az AB határozat kötelező, ugyanakkor a két határozat ellentmondásos, mert a Berlington-ítélet előírta, hogy milyen követelményeket kell vizsgálni a nemzeti bíróságnak, míg az AB határozat ezeket a szempontokat részben vizsgálta, ugyanakkor az indítványokat elutasította. A Berlington-ítélet elsőbbséget élvez, így a tagállami bíróságnak figyelmen kívül kell hagynia az AB határozat kötelező jellegére vonatkozó Abtv. 39. § (1) bekezdését. Mivel az AB határozat korábbi, ezért azt a Berlington-ítélet meghozatalakor az EuB-nak ismernie kellett, ennek ellenére a nemzeti bíróságnak előírt vizsgálati szempontokat. Mindezek alapján a Berlington-ítéletben írtakat a polgári bíróságnak kell vizsgálnia és értékelnie, amelynek az elsőfokú bíróság helyesen eleget tett, a jogerős ítélet viszont az AB határozatra hivatkozva ezt a vizsgálatot tévesnek ítélte. Álláspontja szerint a polgári bíróságnak az AB határozat ellenében is le kell folytatnia a vizsgálatot. A Berlington-ítélet olyan körülmények vizsgálatát is előírta, amelyek az AB határozat után valósultak meg, így azokra értelemszerűen nem terjedhetett ki az AB határozat vizsgálata. Az eltérő tényállás miatt a polgári bíróság nincs kötve az AB határozat megállapításaihoz. Az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre az uniós jog értelmezésére, ez kizárólag az EuB hatáskörébe tartozik.

[30] A jogerős ítélet szerint az AB határozat miatt a felperes 16 játékhelyre legfeljebb 80 napra érvényesíthetne a nyereség elmaradásából eredő kárigényt, de a felperes a perben nem ilyen igényt érvényesített, hiszen az adóemelés miatt azok nem termeltek hasznot. Tévesnek értékelte a Kúria Pfv.IV.20.211/2017/13. számú határozatában írtakat, hiszen az engedélyező hatóságnak nem volt jogköre arra, hogy jogszabályi megfelelés esetén az engedélyek kiadását megtagadja, vagy arra darabszámos korlátot állítson fel. A jogerős ítélet indokolási kötelezettségét megszegve két mondattal lezárta az ügyet, nem adott érdemi magyarázatot az elsőfokú ítélet megváltoztatására és a kereset elutasítására. A felperes részletesen kifejtette, hogy az engedélyek feltételeinek teljesítése esetén az engedélyeket ki kellett volna adni az irányadó jogszabályok alapján. A felperes igazolta, hogy a működés továbbfolytatása érdekében minden szükséges és lehetséges előkészületet megtett, a közigazgatás joghoz kötöttsége miatt nem lehetett volna tőle megtagadni az engedélyek kiadását. A tények hiányos és okszerűtlen értelmezéséből ered, hogy a jogerős ítélet nem talált okozati összefüggés egy 15 éve az iparágban sikeresen működő, az engedélyeket mindig megszerző és megújító cég tevékenységének megszűnése és az iparág megszüntetése között.

[31] Az Egyezmény megsértésével kapcsolatban hiányolta az érdemi indokolást. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára hivatkozva állította, hogy az a tulajdonjog körébe vonja azokat az igényeket is, amelyekre a feleknek jogos várománya van.

[32] Az elmaradt haszonnal kapcsolatban előadta, hogy a felperes által érvényesített igény az üzleti tevékenységének, a pénznyerő automata üzletágának a vagyoni értéke, amit a felperes által csatolt szakértői vélemény a 2013. január 1-jét követő működés elmaradt hasznaiból határozott meg. Az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl a kereseten, joga volt arra, hogy a felperes által megjelölt tényleges kárt elmaradt vagyoni előnyként ítélje meg.

[33] A felperes kérte előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését abban az esetben, ha a Kúria álláspontja szerint vizsgálni kell a Módtv2. jogellenességét, és ezt a vizsgálatot az AB határozat vagy az Alkotmánybíróság hatásköre kizárhatja az Abtv. 39. § (1) bekezdése alapján. Az általa megjelölt kérdések arra irányultak, hogy az Alkotmánybíróságnak a tagállami jogszabály alkotmányellenességét vizsgáló és azt meg nem állapító határozata,

valamint a tagállami jogszabály alkotmányba vagy nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára vonatkozó hatásköre megakadályozza-e a tagállami bíróságot ugyanezen jogszabály tekintetében az EuB által előírt vizsgálat lefolytatásában, illetve kizárja-e a tagállami bíróságnak azt a lehetőségét, hogy vizsgálja a tagállami jogszabály uniós jognak való formai és tartalmi megfelelését.

[34] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását.

[35] Indokolása szerint a jogerős ítélet indokolása ellen nem terjeszthetett elő felülvizsgálati kérelmet, ezért ellenkérelmében sérelmezte a jogerős ítéletnek a magyar és az uniós jogalap körében kifejtett álláspontját, valamint az immunitással kapcsolatos indokait. Határon átnyúló elem hiányában az uniós jog nem alkalmazható, a fordított diszkrimináció tilalmának elve nem alapozza meg az uniós jog alkalmazhatóságát. Tisztán belföldi tényállásra nem alkalmazható az uniós jog, uniós jogsérelem hiányában a felperes kárigénye alaptalan. Szükségtelennek ítélte az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, mert az ügy tisztán belső jellege nem veti fel az uniós jog alkalmazandóságát, uniós jogi kérdés értelmezését.

A Kúria döntése és jogi indokai

[36] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.

[37] A Pp. 272. § (2) bekezdése és a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.

[38] A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontja szerint a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. A 3. ponthoz fűzött indokolás szerint a felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása, mert ezek határozzák meg a Kúria felülbírálati lehetőségének tartalmi és perjogi kereteit. Az előbbivel szemben az a követelmény érvényesül, hogy a fél a felülvizsgálati kérelmében pontosan jelölje meg azt a jogforrást és azon belül azt a konkrét jogszabályhelyet, amelynek a megsértésére hivatkozik. A 4. ponthoz fűzött indokolás szerint érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény által előírt

tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek, az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja.

[39] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül, valamint érdemben csak azokat a hivatkozásokat vizsgálhatta, amelyek tartalmazzák a megsértett jogszabályhely megjelölését és a jogszabálysértés körülírását is.

[40] A felperes a jogerős ítélet tartalmi hiányosságát állította, de az ítélet indokolásának tartalmi elemeit előíró jogszabályi rendelkezést [Pp. 221. § (1) bekezdés] megsértett jogszabályhelyként nem jelölte meg. A felülvizsgálati kérelem megsértett jogszabályhelyként feltüntette a Ptk. 349. §-át, de nem adta elő, hogy a jogerős ítélet milyen okból sérti ezt a jogszabályi rendelkezést. A felperes állította a bizonyítási érdek szabályozását tartalmazó Pp. 164. § (1) bekezdésének a megsértését, de a felülvizsgálati kérelem nem tartalmazza a jogszabálysértés tartalmi körülírását. A felperes megsértett jogszabályhelyként megjelölte a Pp. 206. §-át, ennek körében a bizonyítékok téves értékelését, azokból téves következtetés levonását és a tényállás helytelen megállapítását állította, de nem adta elő, hogy a jogerős ítélet mely bizonyítékokat milyen módon mérlegelt helytelenül, és ebből következően a megállapított tényállás milyen körben és milyen okból helytelen. Mindezek alapján a Kúria a jogszabályi rendelkezések megsértését nem vizsgálhatta.

[41] A felperes keresetében az alperes kártérítési felelősségét elsődlegesen az uniós jogforrások megsértésére, másodlagosan a magyar polgári jogi felelősségre, harmadlagosan a Jegyzőkönyv 1. cikkének a megsértésére alapította.

[42] A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti az uniós jog elsődlegességét, valamint a Berlington-ítéletben és a Francovich-ítéletben írtakat.

[43] Az EuB ítélkezési gyakorlata az uniós jog kiegészítő jogforrása, de az erre történő hivatkozás nem pótolja a megsértettként állított uniós jog konkrét rendelkezésének a megjelölését. A 11/2020. (VI. 3.) AB határozatban is írtak szerint az uniós jog kötelező ereje az Alaptörvény *E*) cikkén alapul, alkalmazandó konkrét uniós jogi aktus hiányában nem lehetséges az EuB ítéletének kiterjesztő értelmezésével a hazai jogszabályt figyelmen kívül hagyni {Indokolás [54] és [59]}. Mivel a felperes az uniós jog megsértett konkrét rendelkezését nem jelölte meg, ezért a Kúria azt nem vizsgálhatta. Erre figyelemmel szükségtelen az uniós jog értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

[44] A felperes felülvizsgálati kérelmében a magyar kártérítési felelősség körében a Ptk. 339. §-ának és a 355. § (4) bekezdésének a megsértését állította.

[45] A jogalkotásra mint az általános és absztrakt magatartási szabályok létrehozására irányuló tevékenységre és a hozzá kapcsolódó felelősségre kizárólag a közjog (alkotmányjog) szabályai vonatkoznak. A jogszabály hatálybalépésével összefüggésben bekövetkezett károsodás nem keletkeztet a jogalkotó és a károsult között kötelmi jogviszonyt, és ilyen értelmű jogszabályi rendelkezés hiányában a polgári jogi kárfelelősség szabályai sem alkalmazhatók (EBH1999. 14., Kúria Pfv.III.20.892/2015/4.).

[46] Az állam közjogi jellegű tevékenysége a polgári perben eljáró bíróság által csak akkor vizsgálható, ha erre a jogalkotó felhatalmazást ad. Ilyen felhatalmazásnak minősül az államigazgatási, bírósági és ügyészségi jogkörben okozott károkért való felelősség elbírálása. Nem tartozik azonban ebbe a körbe a jogalkotási tevékenységgel okozott károkért való felelősség, mivel azt a törvény nem szabályozza sajátos felelősségi tényállásként {Kúria Pfv.III.20.092/2019/4.}. A magánjogi felelősséget kizáró közjogi jogviszony akkor hiányzik, ha a jogalkotás eredménye nem hordoz jogi kötőerőt. Ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvénnyel való kollíziója miatt megsemmisíti a megalkotott és kihirdetett jogszabályt, ezzel a döntésével kinyilvánítja, hogy ez a jogalkotási tevékenység nem hordoz közjogi kötőerőt, a jogalkotási aktus közjogilag érvénytelen, kívül esik az állami jogalkotó szervek Alaptörvényben kapott felhatalmazásának keretein, nem alkalmas az állam és a jogalkotó tevékenységének alávetett jogalanyok között közjogi jogviszony létrehozására. Ha az ilyen jogalkotói cselekvés valamely jogalanynak vagy a jogalanyok valamely összességének vagyoni érdekséreelmet okoz, a magatartás már polgári jogi jelentőséggel bír (Kúria Pfv.III.20.308/2018/8., megjelent: EBH2019. P.1.).

[47] Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szerint a bírák a törvényeknek vannak alárendelve. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2. § (2) bekezdése alapján a bíróságok feladata a jogalkalmazás, amelynek során biztosítják a jogszabályok érvényesülését. Az Alaptörvény 28. cikkéből következően a bíróságok a jogalkalmazás során értelmezhetik a jogszabályokat, de nem dönthetnek azok helyességéről vagy érvényességéről. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság vizsgálhatja felül a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját, erre a bíróság nem jogosult.

[48] Az Alkotmánybíróság az AB határozatban nem állapított meg alaptörvény-ellenességet. Az indokolás szerint a kártalanítás biztosítása a jogállamiságból eredő elvárás, de a határozat nem állapított meg mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet sem. A jogalkotó az eltelt időben sem gondoskodott kártalanításról, azonban az Abtv. 46. §-a alapján a kártalanítás elmaradásával kapcsolatos mulasztásos alkotmánysértés megállapítására kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult. Ennek hiányában nincs olyan közjogi döntés, amely egyéb többlettényállási elem esetén megalapozná az állam jogalkotással okozott kárért való felelősségét (EBD2014. P.1.). Alaptörvény-sértő jogalkotással vagy jogalkotási mulasztással okozott kár megtérítése iránti igény érvényesítésének feltétele a jogalkotási tevékenység, illetve mulasztás Alaptörvénybe ütközését megállapító alkotmánybírósági határozat hozatala (Kúria Pfv.III.20.870/2019/7., megjelent: BH2020. 239.). Mindezek alapján a jogerős ítélet nem sérti a Ptk. kártérítési felelősséggel kapcsolatos rendelkezéseit.

[49] A jogerős ítélet helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az aláíró államok által az Egyezményben és a Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségek teljesítése az EJEB előtt kényszeríthető ki, azok megsértéséből eredő kártérítési igény a nemzeti bíróság előtt nem

érvényesíthető {Kúria Pfv.III.21.077/2018/6., Pfv.III.21.287/2019/11.}. A jogerős ítélet így nem sérti a Jegyzőkönyv 1. cikkét.

[50] Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért a Kúria azt a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[51] A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezni kellett az alperes ügyvédi képvisellel felmerült felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére. A Kúria ennek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja, a 3. § (5)-(6) bekezdése és a 4/A. § (1) bekezdése alapján határozta meg, figyelemmel az alperes felülvizsgálati ellenkérelmével kapcsolatban ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységre.

[52] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el a veszélyhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése alapján.

[53] Az ítélet ellen a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2021. március 23.

dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke, dr. Parlagi Mátyás s.k. előadó bíró, dr. Kiss Gabriella s.k. bíró